

REP, que estudiarem junt amb RABARTE, RABINART i RABENUI

Diversos homònims i parònims. La major part a Andorra; els altres, més cap al NO.

REP. 1) Gros vessant que puja a l'esq. de la Valira d'Orient, damunt Meritxell, com es veu en el m. del Consell (a. 1976). Oït «a řép», en la visita i enq. de 1953 (Ll. q, p. 99), en què ho veia des de la boca de l'Estany d'Engolasters, com una emboscada muntanya dominant el poble de Les Bons, aigües amunt d'Encamp. En el meu treball «Toponímia d'Andorra» (E.T.C. II, 37) em limitava a dir «origen desconegut».

2) Coll del Rep, en el te. de St. Julià de Lòria, alt a la dr. de la Valira, 1391 alt., 2 k. al Sud d'aquest poble (a uns 18 k. de l'altre, l. r.), entre el riu de Fontaneda i La Moixella (m. Consell 0°97' × 47°17-18).

MENCIÓ ANT. 920: *Roca de Reb*, citada junt amb Lòria, en el doc., llegit a l'Arx. de Solsona, que ja he citat a l'art. Lòria.

3) N'hi havia d'haver un altre, lluny d'allà, si bé en comarca de substrat semblant: al Nord de Segarra: dos barons «B. Guifre de Reb et Guillem Guifre de Reb» entre una sèrie de barons de Segarra, que signen l'a. 1099 en l'Acta de Cons. de l'església de Guissona (MarcaH., 1211.1).

Substrat bascoide, molt predominant en una comarca i l'altra —o diguem «iberobasc»—: substrat que es prolonga intensament per l'alt Aragó. Allí trobem: 4) *Arrievio*, castell anomenat en un doc. de la fi o 2a. meitat del S. XI, damunt San Juan de la Peña (CoHe. de Docs. de S. Juan de la P., n.º xxxii).

La ie aragonesa suposa e oberta etimològica, a la qual, en fonètica cat. correspon normalment é tanca; la -b del doc. de 920 en el (2), i del de 1099 en el (3), mostren que en l'ètimon no hi havia -pp- doble (simple potser?) i també hi pot coincidir la del (4), perquè a l'Alt Aragó es confongueren la v i la b des de l'origen. Més enllà, en la mateixa direcció, anem trobant una pista toponímica que ens mena cap al basc. A l'extrem de Castilla del Norte, arran d'Alaba, hi ha un poblet *Arreba*, 10 k. ONO. de Villarcayo; i 6 k. més al N., un altre, dit «Hoz de *Arrebo*», molt més prop del trifini Alaba-Santander-Castella, que no de Burgos (40 k. al SO.).

Tot això ens duu cap a una base com ARRÉPO (o ARRÉBBO) per a tots quatre noms, que s'assembla ostensiblement amb el nom de la 'germana' en basc: *arreba* (del qual vaig assenyalar gran parentela entre els noms bascos de parentiu —*usaba*, *izeba*, *aneba*, *aizpa* < *aizba*) en l'estudi de *Top. Hesp.* II, 323, 319 i següents.

Ara bé, amb això entrem en un gran capítol de toponomàstica: el dels noms de turons, muntanyes, roques —orònims en general—, que van a parelles —*Geminells*, *Estany-gèmena*, *Torre-besses* i anàlegs—, de vegades un poc modificats en *Germanells*, *Las Serores*, *Las Tres Sorores* (recordem *Santa Cruz de Las-Serós*, la mongia justament al peu de San Juan de la

Peña). Conjecturem, doncs, que el castell roquer d'*Arrievio* fou el penyal pariò o germà de *La Peña* de S. Juan d. l. P.).

I repararem que (1) i (2) són dos orònims que estan a la vista l'un de l'altre: des d'Engolasters es veien tots dos. Tot fa creure que l'andorrà *Rep* és mutilació de l'ARREPO, -BBO que ha conservat la *a-* inicial en el nom aragonès (a Andorra em deien «a *Rep*», amb la prep. locativa), però justament és d'aquesta *a-* locativa que vingué la mutilació.

5) A Andorra un altre, on justament ho tenim en plural femení, com el bc. *arreba*: *Les Rebes*, grans vessants rocosos al capdamunt de la vall de Ransol (m. Consell), o sigui la vall afl. dr. de la Valira uns 5 k. dret al Nord de (1).

En fi, un grupet de NLL dels Pirineus pallarès-ribagorçans amb inicial semblant a la de *Reb-*: *Rabarte*, *Rabinart*, *Rabenui*, formant un grup de fesomia iberobasca tot sencer, i units també per llur proximitat geogràfica: *Rabarte* a la Vall Ferrera, *Rabenui* dret al Sud d'aquell i un poc al Nord de Sort, i *Rabinart*, a la mateixa latitud, si bé ja a la dr. de la Ribagorçana.

RABARTE és una pda. munt. del te. d'Araós (oït a Tírvia) (xxi, 168) i confirmat per l'inf. d'Ainet (xxi, 177), si bé en la variant «Pla de řabárte», amb repercussió de la *r* (com *cartró*, *murtra*); crec que n'hi ha un homònim *Rabarte* a la vall d'Àneu (E.T.C. I, 494b4), que poso en aquest croquis, ben allunyat de l'altre, prop d'Isil. Cf. E.T.C. I, 122, per a aqueixès formes amb -e pre-catalana conservada; és una terminació que es repeteix bastant amb *e* o sense, en aqueixa zona: *Lamparte* (149.3), *Niarte* (150.11), *Escart* (cf. l'art. supra).

És sabut el seu gran paper en la toponímia bascongada —*Iriarte*, *Ugarte*, *Oihenart*...—, i en aquella llengua resta viva, com «postposició» amb el valor 'entre, entremig de'. Doncs: si *Rab-arte* ve d'*Arreb-arte* serien 'entre les dues pariones o germanes', siguin penyes siguin turons o pujols, com ho deixa entendre el fet de ser un «Pla» enmig de muntanya.

RABINART, pda. munt. a la dr. i enlaire de la N. Ribagorçana que vaig anotar a Soliva, anant de Montanyana cap a Claravalls, a la vora dels escarpats dits avui *Rocarrulls* (xvii, 165.5). La gran semblança amb *Rabarte* ens orienta cap a un compost basc semblant, que si resulta de metàtesi de les vocals *a-i* < *e-a* serà *Arreba-n-arte 'entre les roques pariones', al·ludint a deu roques rullés 'caragolades' o 'rodoladisses' que les roques donat el nom veí *Rocarrulls*.

En RABENUI, tenim la mateixa -n- intermèdia. D'aquest lloc només tenim notícia antiga, que no ens permet localitzar-lo ben concretament: un diploma de 1018, amb la disputa del monestir de St. Vicenç d'Oveix contra els homes de *Rabenui* sobre els drets que respectivament poguessin tenir en la vileta de *Somponui* (Valls Tab., *Els Orígens dels Comtats de Pall. i Rib.*, p. 38; Abadal, *P. i R.*, n.º 11, p. 286). Oveix és prop de la Torre de Cabdella, mentre que *Somponui* (que sembla ser = al modern *Embonui* [veg. l'ar-